

Het opofferen van het zelf

– Paul Zwollo

Het woord altruïsme is afgeleid van het Latijnse woord ‘alter’, dat ‘ander’ betekent en in het algemeen: de erkenning dat we zorg zouden moeten dragen voor de belangen van anderen; dat men zijn gedragslijn in woord, gedachte en daad laat bepalen door de belangen van anderen.

Paul Zwollo is na een korte, ernstige ziekte overleden op 28 augustus 2007. Hij was edelsmid van beroep en derde generatie theosoof uit de kunstenaarsfamilie Zwollo (zie ‘... een kern van broederschap ...’ door Ruud Jansen, UTVN 1997). Hij woonde en werkte vele jaren in het internationale hoofdkantoor in Adyar, India, en de laatste vijftien jaar op het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden. Hij gaf lezingen en cursussen over de gehele wereld en had vele functies binnen de Theosophical Society: hij was lid van de internationale council in Adyar en van het bestuur van de Europese Federatie; hij was lid van het dagelijks bestuur van het ITC.

Dit artikel was zijn Symposium-lezing voor de Conventie te Adyar, 28 december 2003.

Altruïsme is dan ook een synoniem voor onzelfzuchtigheid. Het verwijst naar een streven, een tendens tot zelfvergetelheid en een zich opofferen voor het welzijn van de mensheid.

Het is duidelijk dat, als altruïsme door ons in praktijk wordt gebracht, het de soort samenleving waarin we leven bepaalt en dat het archetype ervan ‘ouderlijke liefde’ is. In de theosofische literatuur treffen we vele synoniemen aan van het woord ‘altruïsme’.

Is universele broederschap, zoals dat in het eerste doeleinde van de Theosofische Vereniging wordt genoemd, niet een aspect van altruïsme? Beide zijn facetten van de eenheid van het leven. Dit laatste zou ik willen vergelijken met de diamanten Waarheid, die ontelbare facetten heeft, waar we allemaal aandacht aan moeten schenken om tot een veelzijdige ontwikkeling te komen. Op een foto van één van de eerste internationale conventies hier in Adyar, ongeveer 1880, zien we een groep gedelegeerden die onder een groot spandoek zitten, waarop de woorden staan ‘De Theosofische Vereniging en Universele Broederschap’. Vanaf het allereerste begin van onze Theosofische Ver-

eniging werd dus het idee van universele broederschap benadrukt en beschouwd als de essentie van het werk dat onze Vereniging uit moest dragen.

Filantropie zou een ander equivalent kunnen zijn voor het woord 'altruïsme' en dit woord is vaak gebruikt door de Mahatma's en HPB. In een van de eerste Mahatmabrieven wordt aan de heer Sinnett uitgelegd, dat het belangrijkste doeleinde van de Theosofische Vereniging niet zo zeer is om tegemoet te komen aan individuele aspiraties, maar wel om onze medemens te dienen. De Mahatma zegt verder dat volgens hem de hoogste aspiraties voor het welzijn van de mensheid gekleurd worden door zelfzuchtigheid, als er in het denken van de filantroop ook maar het geringste verlangen opduikt om er zelf beter van te worden. De Mahatma vond het nodig duidelijk te maken om welke reden de Vereniging werd gesticht en enkele verkeerde denkbeelden van de heer Sinnett te corrigeren, die het idee van universele broederschap bekritiseerd had, het nut ervan ter discussie stelde en de Meester had geadviseerd om de Theosofische Vereniging op een andere leest te schoeien, gebaseerd op het principe van een college voor de speciale studie van het occultisme. De Meester antwoordde: *'Dit, mijn gewaardeerde en geachte vriend en broeder, zal nooit gebeuren.'*

Vreemd genoeg komen we het woord 'altruïsme' niet tegen in de Index van *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, niettegenstaande het feit dat de leringen die de Meesters probeerden te propageren altruïsme als centraal thema hadden.

Om de brief van de Maha Chohan aan te halen, die zeker de belangrijkste brief is die ooit van de Adept Leraren ontvangen is: *'Niet het individuele en*

vastbesloten doel om voor zichzelf Nirvana te bereiken – maar het zelfopofferende streven om met de beste middelen onze naaste op het rechte pad te leiden en te zorgen dat zo veel mogelijk van onze medeschepselen daarvan kunnen profiteren, is wat de ware theosoof uitmaakt.'

Wie van ons wil niet een ware theosoof zijn, ongeacht van welk land we zijn en hoe lang we lid van de Vereniging zijn geweest? Een van onze vroegere presidenten, de heer Sri Ram, zei eens dat er meer theosofen buiten de Theosofische Vereniging zijn, dan dat er leden zijn!

Wat er echt toe doet is: zijn we bereid 'om de hand van broederschap uit te steken'?

Wat er echt toe doet is: zijn we bereid 'om de hand van broederschap uit te steken' zoals de Maha Chohan ons opdroeg om te doen?

Om de negatieve invloeden tegen te gaan, die volgen in het spoor van wat wordt genoemd 'de strijd om het bestaan', waarin we allen betrokken zijn, hebben we de *'verzachtende invloed van een universele broederschap die in de praktijk wordt gebracht'* nodig. Alleen woorden helpen niet.

De betekenis van het woord 'altruïsme' is als volgt gedefinieerd: een gedragstheorie die het welzijn van anderen als het doel van moreel handelen beschouwt. Het woord 'altruïsme' werd in de 19^e eeuw uitgevonden door Auguste Comte, de stichter van het positivisme en werd in het algemeen toegepast als een geschikte antithese van egoïsme.

Egoïsme, van het Latijn 'ego', is in de filosofie een ethische theorie, die stelt

dat het goede gebaseerd is op het najagen van eigenbelang. Een egoïstische leer streeft naar volmaaktheid door het behartigen van het eigen welzijn. Het spreekt van zelf dat zo'n kijk tegengesteld is aan en niet verenigbaar met het theosofische concept van filantropie en universele broederschap.

Altruïsme verwijst naar: goed doen en vriendelijkheid; genegenheid en goede wil; liefde en filantropie; sympathie en waardering.

Aangezien de keuze altijd aan ons is, moeten we kiezen tussen altruïsme en egoïsme; tussen het volgen van onverzadigbare wensen en verlangens van het lager zelf, of het luisteren naar de aanwijzingen van het hoger zelf.

Hoewel de Mahatma's het woord 'altruïsme' in hun brieven aan de heer Sinnett niet gebruikten, maakten zij heel vaak gebruik van het woord 'filantropie'; een woord dat uit het Grieks komt en 'liefde voor de mensheid' betekent. Het verwijst naar een praktisch weldoen aan mensen in het algemeen; de geneigdheid of actieve poging om het geluk en het welzijn van onze medemens te bevorderen.

Laten we er niet teveel van overtuigd zijn dat we altijd gelijk hebben; laten we in kleine dingen voor anderen toegeeflijk zijn.

Waren de geestelijke leermeesters van mevrouw Blavatsky, de Mahatma's, geen buitengewone voorbeelden van hoe filantropie in de praktijk te brengen? En voelen we ons niet verplicht om in hun voetstappen te treden?

In de *Maha Chohan Brief* wordt filantropie beschouwd als een noodzakelijke voorwaarde voor alle zoekers naar

waarheid. De Mahatma's noemen zichzelf *'de toegewijde volgelingen van die geïncarneerde geest van absolute zelfopoffering, van filantropie en goddelijke zachtmoedigheid, Gautama Boeddha,'*

In *De Sleutel tot de Theosofie* herinnert HPB ons eraan dat de boeddhistische en christelijke evangeliën gepredikt werden met hetzelfde doel voor ogen. Als hervormers waren zowel Boeddha als Christus vurige filantropen en praktische altruïsten, die gedurende hun hele leven zelfopoffering predikten.

De traditie verhaalt dat de Boeddha zei: *'Laat de zonden van de hele wereld op mij komen, opdat ik de ellende en het lijden van de mens mag verlichten. Ik zal geen enkele kreet onbeantwoord laten van iemand die ik kan redden.'* In dezelfde geest sprak Christus: *'Kom tot mij, gij allen die belast en beladen zijt en ik zal u rust geven.'* Ik ben er zeker van, dat in de tekst van alle grote godsdiensten woorden van dezelfde strekking gevonden kunnen worden.

Elke spirituele beweging die de naam 'godsdienst' verdient, heeft het welzijn van allen voor ogen aan wie zij haar leer probeert over te dragen. De methoden die worden gebruikt zullen zijn aangepast aan plaats, tijd en omstandigheden. De methoden zullen met de tijd en de gewijzigde omstandigheden ook mee veranderen. We kunnen geen nieuwe wijn in oude zakken doen.

Volgens HPB kunnen alleen de verheven ideeën van godsdienst, plicht en filantropie de Theosofische Vereniging helpen om door de volgende eeuw heen te blijven bestaan en de ijzeren boeien van geloofsovertuigingen en dogma's, van sociale en kastevoordelen te breken.

Altruïsme werpt diegene, die het beoefent, volledig uit de rijen van de le-

venden, volgens de occulte regels, zoals HPB die in *Praktisch Occultisme* heeft uitgelegd. 'Niet voor zichzelf, maar voor de wereld leeft hij, zodra hij zich tot het werk verplicht heeft.'

Als we werkelijk serieus en oprecht waren op het moment dat we leden van de Theosofische Vereniging werden, en ik veronderstel dat we dat allemaal waren, dan vraag ik me af of we nog steeds hetzelfde enthousiasme en dezelfde vurigheid tonen om voor de Theosofische Vereniging en haar drie doeleinden te werken. Als dat niet zo is, wat zou dan de oorzaak daarvan kunnen zijn? Wij zijn allemaal verschillend en uniek en onze bijdrage aan het Grote Doel, theosofie, zal van ons temperament, onze capaciteiten en voorkeur afhangen. Onze individuele uniekheid is geen belemmering om samen te werken en aan de vele activiteiten die onze loges en afdelingen organiseren mee te doen. Hoe meer we verschillen, hoe beter het voor het werk is. Maar als we onze verschillen de boventoon laten voeren en onze eigen opvattingen te veel benadrukken, dan kunnen er zich problemen voordoen. Laten we er niet teveel van overtuigd zijn dat we altijd gelijk hebben; laten we in kleine dingen voor anderen toegeeflijk zijn.

Altruïsme betekent niet dat we alles moeten opgeven, hoe verheven onze idealen ook mogen zijn. Gezond verstand is zeker belangrijk, niet in het minst voor beginnende theosofen en occultisten. Het geheim van een evenwichtig en echt spiritueel leven ligt in het bewandelen van de middenweg, en in het vermijden van uitersten. Ik denk dat voor de gemiddelde mens de middenweg de meest geschikte is. Maar er zijn altijd uitzonderingen. Of wij tot

deze uitzonderingen behoren, moet ieder van ons voor zichzelf uitzoeken.

In de *Mahatma Brieven* lezen we het volgende advies: 'U moet uw wereld verlaten en in die van ons komen.' Wij zouden allemaal over die zin moeten mediteren. Wat zou dat advies kunnen betekenen voor ieder van ons afzonderlijk? Op welke manier zijn wij gebonden aan wereldse verplichtingen? Of liever, op welke manier denken wij dat we gebonden zijn aan onze wereldse verplichtingen? Laten we ons niet verschuilen achter zogenaamde ver-

Laten we moed betonen en niet bang zijn om een paar van onze privileges en zekerheden te verliezen en laten we het leven als een avontuur beschouwen met ongelooflijke mogelijkheden.

plichtingen, als verontschuldiging om niet betrokken te raken in werk dat werkelijk belangrijk is. Wij zijn erg knap in het bedenken van verontschuldigingen om ons afzijdig te houden van werk dat gedaan moet worden, of dat nu in ons privé-leven is of voor de Theosofische Vereniging.

Laten we moed betonen en niet bang zijn om een paar van onze privileges en zekerheden te verliezen en laten we het leven als een avontuur beschouwen met ongelooflijke mogelijkheden. We houden er echter van op veilig te spelen. Maar hoe zit het dan met onze geheime verlangens en pogingen om volmaakt en bevrijd te worden? Zijn dat alleen maar bedenksels, in elkaar gezette theorieën, dromen of hersenspinsels? Hadden de Mahatma's, HPB en anderen dan allemaal ongelijk, toen

zij op een dergelijke manier van leven wezen?

Eén van de *Mahatma Brieven* spreekt over 'een nieuw continent van denken.' (Zie ook het artikel van J. Algeo in dit nummer. Redactie) Zoals ook het geval is met een nieuw continent in geografische zin, zo moet een nieuw continent van denken ook ontdekt worden. Om ontdekkingen te doen, zijn er ontdekkers nodig!

Zouden wij als leden van de Theosofische Vereniging zo'n ploeg ontdekkers kunnen vormen? Zijn we bereid om ons op die taak voor te bereiden? Zoals het geval is met ontdekkers van onbekende continenten, zullen (ook) spirituele ontdekkers geconfronteerd worden met onverwachte risico's, vermoeidheid en andere ongemakken.

De menselijke pelgrimsreis die naar altruïsme leidt, houdt dit allemaal in en misschien nog wel meer. Kunnen we

de noodzakelijke toewijding, geloof en energie opbrengen? Prachtige vergezichten staan ons te wachten en 'een vrede die ieder begrip te boven gaat.' Maar het doornige pad moet wél betreden worden. Laten we HPB's beemoedigende woorden niet vergeten, dat 'er geen gevaar is, dat onversaagde moed niet overwinnen kan; geen beproeving, waar vlekkeloze reinheid niet doorheen kan komen; geen moeilijkheid, welke een krachtig denkvermogen niet te boven kan komen. En dat er een beloning is, waar geen woorden voor zijn. Het vermogen om de mensheid te zegenen en te redden.' Om die bewustzijns-toestand te bereiken, hebben we de weldadige invloed nodig van altruïsme.

Uit: *The Theosophist*, april 2004
Vertaling: EKB

'Ja Heer, ik zie het PAD beginnend in de modder en zijn top opgegaan in het glorielicht van Nirvana.'

Uit: 'De Stem van de Stilte',
H.P. Blavatsky